

**O‘ZBEKISTONDA SUD-HUQUQ ISLOHOTLARI: ODIL SUDLOVNING
YANGI DAVRI****Najmiddinova Sarvara Nodirbekovna***Toshkent davlat yuridik universiteti**Ommaviy huquq fakulteti 3-kurs talabasi*

Annotatsiya. Bugungi kunda sud-huquq tizimida shunday ijobiy o‘zgarishlar amalga oshirilyaptiki, ularni ko‘rib inson aqli shoshib qoladi. Sud tizimida o‘tgan asrlarda qanday suiiste‘molchiliklar, poraxo‘rliklar bo‘lmadi. Sud tizimi inson uchun emas, hukumatning qo‘shirnoq ichidagi fidoyi mansabdor shaxslari foydasiga ishladi. Bularning barchasining oldini olish va qarshi kurashish bizning eng muhim vazifalarimizdan biridir. Mazkur maqolada, bugungi kundagi Yangi O‘zbekistonda sud-huquq tizimini yangi davrga moslashtirish, sud tizimida oshkoralik, shaffoflikni ta‘minlash bo‘yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilayotgani, sudyalarning mustaqilligi yanada mustahkamlangani, bu borada prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning beqiyos ishlari haqida fikr yuritamiz

Kalit so‘zlar. Sud tizimi, oshkoralik, shaffoflik, javobgarlik, mustaqillik, inson huquqlari, odil sudlov, raqamlashtirish, korrupsiya, ijtimoiy himoya.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston turli sohalarda keng qamrovli islohotlar yo‘liga chiqdi va jiddiy o‘zgarishlarga uchragan sohalardan biri bu sud-huquq tizimidir. Prezident Shavkat Mirziyoyev boshchiligidagi hukumat qonun ustuvorligini, sudlar mustaqilligini va odil sudlovning ochiqqligini oshirishga ustuvor ahamiyat qaratdi. Ushbu islohotga sodiqlik ham ichki, ham xalqaro miqyosda e‘tiborni tortdi va O‘zbekistonni Markaziy Osiyo huquqiy landshaftidagi asosiy o‘yinchi sifatida joylashtirdi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga yo‘llagan murojaatnomasida inson huquq va erkinliklarini kafolatli himoya qilish, qonun ustuvorligini ta‘minlashga qaratilgan islohotlar yangi yilda ham izchil davom ettirilishi ma‘lum qilindi. Unga ko‘ra, yangi yildan boshlab fuqarolik, iqtisodiy va jinoyat ishlari bo‘yicha viloyat darajasidagi sudlar bitta sud sifatida birlashtirilishi, sud muhokamasiga qadar sudda ishlarni dastlabki eshitish amaliyoti yangi tartib sifatida joriy etiladi⁴⁶.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016.21.10 yildagi 4850-son Farmoniga ko‘ra “Sud-huquq tizimini yanada isloh qilish, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish kafolatlarini kuchaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi hujjat qabul qilindi va bu hujjatning asosiy maqsadi. Sud-huquq tizimini yanada demokratlashtirish va erkinlashtirish, sud, huquqni muhofaza qiluvchi va nazorat

⁴⁶ <https://iiv.uz/>

organlari faoliyati samaradorligini oshirish, aholining odil sudlovga bo'lgan ishonchini oshirish, jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash va qonuniylikni mustahkamlash bo'lib, sud tizimini isloh qilishdagi eng birinchi qadam bo'ldi deb bimalol aytishimiz mumkin⁴⁷.

Sudyalarning mustaqilligi va javobgarligi:

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan sud-huquq islohotlarining asosiy tayanchlaridan biri sud hokimiyatining mustaqilligiga intilish bo'ldi. Hukumat sud hokimiyatining tashqi ta'sirlardan xoli bo'lishi muhimligini e'tirof etgan holda, sud hokimiyati avtonomiyasini mustahkamlash choralari ko'rdi. Shaffoflik va javobgarlikni ta'minlash maqsadida sudyalarni tayinlash jarayoni qayta ko'rib chiqildi. Bundan tashqari, sudyalarning faoliyatini baholash va huquqbuzarliklarni bartaraf etish mexanizmlari joriy etildi, bu esa sud tizimida javobgarlik madaniyatini yuksaltirdi.

Huquqiy va protsessual islohotlar:

O'zbekistonda sud-huquq tizimining samaradorligi va adolatliligini oshirish maqsadida qator huquqiy va protsessual islohotlar amalga oshirildi. Mamlakatda xalqaro standartlar va ilg'or tajribalarga mos kelishini ta'minlagan holda huquqiy kodekslari qayta ko'rib chiqildi. Protsessual islohotlar jarayonida sud jarayonlarini soddalashtirish, byurokratiyani kamaytirish va ishlarni ko'rish tezligini oshirishga alohida e'tibor qaratildi. Ushbu o'zgarishlar sudlanuvchilarga yanada qulayroq va o'z vaqtida sudlov tizimini ta'minlashga qaratilgan.

Korrupsiyaga qarshi chora-tadbirlar:

Sud-huquq tizimida korrupsiyaga qarshi kurashish asosiy ustuvor yo'nalish bo'lib kelgan. O'zbekistonda sud-huquq tizimida korrupsiya holatlarini tekshirish va bartaraf etish bo'yicha korrupsiyaga qarshi kurashuvchi organlar va mexanizmlar yaratilgan. Huquqiy tizimning yaxlitligini ta'minlash maqsadida sudyalarning va boshqa adliya xodimlari uchun moliyaviy ma'lumotlarni oshkor qilish bo'yicha kuchaytirilgan talablarni o'z ichiga olgan qat'iy choralarning ko'rildi. Korrupsiyaga qarshi sa'y-harakatlarga sodiqlik hukumatning adolatli, xolis va nomaqbul ta'sirlardan xoli sud tizimini yaratishga intilishidan dalolat beradi.

Raqamlashtirish va texnologik integratsiya:

Texnologiyalarning sud-huquq tizimiga integratsiyalashuvi islohotlarning diqqatga sazovor jihati bo'ldi. O'zbekiston sud jarayonlarini raqamlashtirish, huquqiy ma'lumotlardan onlayn foydalanish, ishlarni kuzatish va elektron ariza berishni osonlashtirishga sarmoya kiritdi. Ushbu texnologik integratsiya nafaqat sud tizimi samaradorligini oshiradi, balki shaffoflik va ochiqlikni ta'minlab, yuridik xizmatlarning aholiga yanada qulayroq bo'lishini ta'minlaydi.

Inson huquqlari va odil sudlovdan foydalanish imkoniyati:

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan sud-huquq islohotlarida ham inson huquqlarini himoya qilish va odil sudlovdan foydalanish imkoniyatlarini yaxshilashga katta e'tibor

⁴⁷ <https://lex.uz/>

qaratilgan. Ayniqsa, ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarning qonuniy huquqlar to'g'risida xabardorligini oshirish bo'yicha tashabbuslar amalga oshirildi. Iqtisodiy ahvolidan qat'i nazar, barcha shaxslarning vakillik va adolatli sudlovdan foydalanish imkoniyatini ta'minlash maqsadida yuridik yordam ko'rsatish xizmatlari kengaytirildi.

O'zbekistonning sud-huquq tizimini isloh qilishga intilishi uning zamonaviy, shaffof va hisobdor huquq tizimini barpo etish borasidagi fidoyiligidan dalolatdir. So'nggi yillarda amalga oshirilgan transformativ o'zgarishlar nafaqat qonun ustuvorligini mustahkamladi, balki O'zbekistonni Markaziy Osiyo mintaqasida huquqiy innovatsiyalar bo'yicha yetakchiga aylandi. Mamlakat ushbu islohot yo'lida davom etar ekan, sud-huquq tizimidagi ijobiy ta'sir O'zbekistonning har tomonlama rivojlanishi va barqarorligiga katta hissa qo'shishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sud-huquq tizimini yanada isloh qilish, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish kafolatlarini kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risida
2. <https://iiv.uz/>
3. <https://lex.uz/>
4. <https://www.google.com/>